

ARKIV
m/jrettinger

HOLEKALENDEREN 2004

18
70,-

FISKE I STEINSFJORDEN

Steinsfjorden med Kroksund, Sundøya og Sundvollen i forgrunnen. Alle øyene har gamle navn. Pålsøya ligger midt i sundet, deretter følger fra venstre Braksøya, Amundøya, Tvehjulingen, Svinøya og Ulvøya. I bakgrunnen ser vi Loretangen med Herøya til høyre. Foto: Bjørn Geirr Harsson, 2003.

EN FISKERIK FJORD

Steinsfjorden er i eldre tid omtalt som den fiskerikeste fjorden på Østlandet med sik, gjedde, abbor og brasen (brasme) som vanligste fiskeslag. I tillegg er fjorden kjent for sitt gode krepsefiske. Til sammen skal det være 15 ulike fiskeslag i Tyrifjorden. Før var det også mye ørret i fjorden, men den er gradvis blitt borte, kanskje på grunn av dårligere vannkvalitet.

I en rettssak rundt 1750 ble det slått fast at Steinsfjorden fra gammelt var en kongeallmenning, så ingen norske statsborgere kunne nektes å fiske i fjorden. Men det var ett unntak. Gårder som grenset til fjorden hadde enerett til fiskegrunner som lå rett ut for gården.

MANGE YRKER

I denne kalenderen skal vi møte noen av yrkesfiskerne som var sesongarbeidere med mange yrker. «Det var ikke snakk om fast arbeid den gangen, men arbeidde gjorde de støtt, likevel, og det kunne være mye forskjellig», forteller sønnen til en gammel fisker. De fleste yrkesfiskerne bodde langs østsida av Steinsfjorden, i Åsa og på Garntangen ved Vik. Fisken betydde både mat og ekstra penger for mange familier. De fleste hadde et gårdsbruk med 1-2 kuer, høner, en gris, og det fortelles at noen også hadde geiter. For å skaffe andre inntekter dyrket de frukt og bær som ble solgt på torget i Hønefoss.

Tømmerhogst på Krokskogen og tømmerkjøring ned til fjorden var vanlig vinterarbeid, og noen var tømmerfløtere når våren kom. Ellers var det arbeid med husbygging, muring og snekring. Om sommeren var det ganske vanlig å leie ut rom til byfolk som ville feriere på landet. Det hendte at «sjøvefolket» flyttet ut og overlot kjøkken og finstue til ferierende byfolk.

PAUL STENSETER - DEN SISTE YRKESFISKER

Paul Stenseter (1900-1982) er kalt den siste aktive yrkesfisker i Steinsfjorden, men han hadde flere yrker som de fleste den gangen. Paul var småbruker med ku, gris og fôrslått, og om vinteren var han på tømmerhogst. Da tok han seg gjerne en tur morgen og kveld og skaut orrfugl og tiur som ble solgt til Karl A. Jensen i Oslo. Det var mye sesongarbeid. De grov også opp hus-tomter og mura grunnmur. Paul dreiv også med snekring, men på grunn av helsa ble det mer fiske etter hvert.

Om sommeren fiska Paul mest abbor. Han brukte reiv, ei lang line med kime (liten fisk) som åte. Sik fiska han seinhøstes og om vinteren på isen. Paul hadde brune og hvite dobler, en tre-kloss som viste hvem eieren var. Fasongen på dobla var ikke tilfeldig. Doblene var laga slik at når tømmer-grimene kom over fjorden, så hekta de seg ikke fast i tømmeret, men sklei av.

Tidlig på 1970-tallet var Åsmund Eknæs fra Norsk Skogbruksmuseum i Elverum hos Paul Stenseter for å følge «den siste aktive yrkesfisker» i Steinsfjorden gjennom et helt år. Resultatet ble en interessant artikkel i Norsk Skogbruksmuseums årbok 1972-1975, og mange fine bilder som Terje Stein-sæther har gitt oss lov til å kopiere til Hole bygdemarkiv. Se også desember måned.

Fortalt av Terje Steinsæther, august 2001.

I båtstøa ved fjorden der Paul har fiskeredskap og båter. Vi ser fiskegarn som henger til tork, og i bakgrunnen står Paul og ordner med krepseteiner og abborteiner.

Foto: Åsmund Eknæs, Norsk Skogbruksmuseums årbok. Nr. 7. 1972-1975.

Januar

2004

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
1				1	2	3	4
2	5	6	7	8	9	10	11
3	12	13	14	15	16	17	18
4	19	20	21	22	23	24	25
5	26	27	28	29	30	31	

1. januar : 1. nyttårsdag

STEINSFJORDEN - NORGES BESTE KREPSEVANN

Krepser i Steinsfjorden skal skyldes et krepsefiskerlag på Stein for rundt 150 år siden. Sørenskriver Gabriel Fougner hadde fått ei kasse med levende kreps som han satte i fjorden, men da krepserne skulle hentes for å kokes, hadde de klart å rømme. Forholdene i Steinsfjorden skulle vise seg å være svært gunstige, men for fiskerne ble krepserne ei plage, for den å fisk som hadde gått i garn eller teiner. Men etter hvert skjønte fiskerne at de kunne tjene penger på krepserne, og det fortelles at Lars Muggerud med sønnene Karl og Per var de første som fiska kreps i større omfang. De kjørte med hest og kjerre til Kristiania der de fikk 2 øre krepsen. På 1950-tallet var prisen 30 øre krepsen.

Til å begynne med fiska de kreps med abortteiner, men Karl Muggerud konstruerte ei teine spesielt til krepsefangst, ei teine som med små forandringer brukes også i dag. Brasen er den beste krepseåta. Den kappes i biter store som en fyrstikkeske, og lukta fra disse bitene lokker krepserne inn i teina.

I 1950-åra kom det folk fra Fiskehallen i Oslo og hentet kreps én gang i uka. Krepserne ble lagt lagvis mellom rå granbar i ei trekasse med plass til 240 kreps. Den gangen var det bare 10-12 faste krepsefiskere. Nå er det 200-250 krepsefiskere i én sesong, og i 2003 var det nesten 16.000 teiner i fjorden. Kronåret var 1986 da hele 218.000 kreps ble hentet opp fra fjorden. Senere er krepsefisket redusert trolig på grunn av vasspest.

I dag går startskuddet for krepseringa 6. august kl. 18, og 16. august kl. 24 går «sluttskuddet». Teiner som fortsatt ligger i fjorden kl. 24, blir konfiskert av fiskeoppsynet, og eierne må betale kr. 10 for hver teine de vil ha tilbake.

Største fienden mot krepsebestanden i dag er at folk ikke respekterer minstemålet på 9,5 cm. Det betyr at krepserne i fjorden ikke får tid nok til å vokse og formere seg. Krepserne må bli minst 7 år gammel før den kommer over minstemålet.

Krepseteine laget av Hans Lohrviken. Maskevidda er ca. 2 x 2 cm. Det var vanlig at fiskerne laget sine egne krepseteiner, og nettet rundt teina bandt de av bomullstråd. Til venstre for teina ligger ei tredoble som skulle flyte på vannet, vise hvor teina lå og hvem eieren var. Hver fisker hadde dobler med bestemt farge og form. Bildet øverst viser en nykokt kreps fra fangsten til Alice og Henry Sundøen, august 2003. Foto: Bjørn Geirr Harsson, 2003.

Februar

2004

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
5							1
6	2	3	4	5	6	7	8
7	9	10	11	12	13	14	15
8	16	17	18	19	20	21	22
9	23	24	25	26	27	28	29

ELISE ELVIKEN

- STEINSFJORDENS KREPSEDRONNING

Elise Elviken (1872-1968) fisket kreps til hun var 93 år gammel, og «Krepседronning» og «Steinsfjordens grand old lady» ble hun kalt i flere avisartikler da hun fylte 90 år. «Krepsetida er likeste tida i hele året», sa Elise som på det meste kunne ha rundt 100 teiner i fjorden. Hver morgen skulle alle 100 tømme og egnes (sette på ny åte). Hjemme igjen ble krepsen samla i store sleppeteiner med plass til flere hundre kreps for senere å hentes av oppkjøpere.

Elise laget sine egne krepseteiner av treverk og bomullsgarn. I hver teine skulle det være to ringer av gran- eller seljekvister. Mellom ringene (i topp og bunn) sto det ca. 9 pinner som Elise selv spikket. Det var vinterarbeid å lage krepseteiner. Elise laget også sine egne dobler og malte dem røde.

I Elises tid begynte krepsefisket 6. august og varte så lenge det var kreps å få utover høsten. Det kunne være 2-3 kreps i hver teine, dvs. 200-400 kreps pr. natt. Betalingen var ca. 20 øre krepsen. Ellers i året fiska Elise mest sik og abbor med garn og teiner.

Elise drev gården Elvika sammen med sin mann og i alt sju unger. Etter at Elise ble enke under krigen, var fisket en viktig biinntekt. I tillegg solgte hun epler, særlig fine Leinestrand-epler, på torget i Hønefoss.

Fortalt av datter Esther Sønsterud, april 2003.

Elise Elviken med krepseteina klar i robåten på Steinsfjorden.

Foto: Ivar Aaserud, Bildesentralen, 1961. Bildet er utlånt av Esther Sønsterud.

Mars

2004

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
10	1	2	3	4	5	6	7
11	8	9	10	11	12	13	14
12	15	16	17	18	19	20	21
13	22	23	24	25	26	27	28
14	29	30	31				

20 mars: Vårjevndøgn

HJEMMELAGET FISKEUTSTYR

Her er noe av det gamle fiskeutstyret som yrkesfiskerne brukte. Fra venstre: **Søkke** (sokkn) med doble brukt til fiskegarn. Søkket er et metallrør med kroker i ene enden og feste for line i den andre. Lina hadde i andre enden ei **doble** (folk som ikke er fra Ringerike sier dobbe) en tre-kloss som viser hvor garnet eller teina lå i vannet. Hver fisker hadde dobler med bestemt farge og form, slik at de lett kunne gjenkjennes.

Ved opphent av teinene ble lina nøsta på dobla. **Garntein** (gåntein) som er ca. 50 cm lang og spiss i en ende. Teinen ble satt fast i veggen og fiskegarna hengt opp til tørk på teinen. **Pilkestikke** med snøre til isfiske etter abbor. **Kjevler**, 2 stk, trefjølere i ulike størrelser med avrundede hjørner, til å måle maskevidde når de bøtte eller bandt fiskegarn. **Flære**, en rull av bjørkenever for å holde teiner og garn flytende. **Krepsemål** av gran med metallforsterker - brukt til å måle krepsen som skal være over minstemål på 9,5 cm. **Nål** med tråd til garnbøting. Dette fiskeutstyret har tilhørt Hans Lohrviken og er utlånt til fotografering av Gerd Lohrviken. Foto: Bjørn Geirr Harsson, 2003.

Av annet fiskeutstyr som er ukjent for mange i dag, er **skvælpe** 'søkke av steiner pakka i never'. **Reiv** 'fiskeline med mange kroker brukt til å fiske abbor, sik og gjedde'. **Ispil** 'en 150 cm lang stang med treskaft og jernpigg, brukt til å føre garnet under isen'. **Vad** 'et klede, f.eks. tynn gardin med søkke brukt til å fange kime, en liten fisk brukt til åte'. **Kattise** 'faststående fiskeinnretning av planker satt ned som en vegg over ei grunn vik eller evje. I gyttetida om våren gikk brasen og gjedde opp i vikene og evjer, der de ble ledet inn i en trang, kileformet åpning. I gamle dokumenter omtales kattise både på Stein og under Lorelandet.

Noen ord som fiskerne brukte var **homle** 'ro bakover', **vaddrette** 'stad der en drar opp fiskegarn', **jeine** 'lede fisk', **egne** 'sette agn på kroken'.

x Paul Ullern: *ispil ble brukt til å hogge hol i isen, både oppilking og utsetting av garn. Ei 4-5 m. lang garnstang (issstang) ble brukt til å skyve garnet under isen.*

April

2004

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
14				1	2	3	4
15	5	6	7	8	9	10	11
16	12	13	14	15	16	17	18
17	19	20	21	22	23	24	25
18	26	27	28	29	30		

4 april: Palmesøndag 8 april: Skjærtorsdag 9 april: Langfredag 11 april: 1. påskedag 12 april: 2. påskedag

JOHAN BRÅTHEN GIKK TIL LOMMEDALEN

MED FISK

Johan Jørgensen Bråthen (1871-1956) levde med familien på småbruket Bråtan, og fisking i fjorden var en viktig del av levebrødet. Det var isfiske etter sik om vinteren, krepsing om høsten og ellers fisking av gjedde, abbor og brasen omtrent året rundt. En sjelden gang kunne han også få ei røye eller en fin ørret. En gang fikk han ei gjedde på ca. 20 kg. Den ble brukt til gjeddekaker. Siken ble helst kokt eller stekt, abbor og gjedde laget de farse av og stekte fiskekaker.

Johan Bråthen hadde i flere år faste kunder i Lommedalen. Med ei fiskekorg eller meis full av abbor og sik, og kanskje noe nyfiska gjedde, gikk Johan fra Steinsfjorden, over Krokskogen og ned til Lommedalen i Bærum med fisken på ryggen. Mye av fisken ble ellers levert til grossist Engelstad i Hønefoss, mens krepsen ble solgt til fiskehandler Inger Sørensen i Oslo.

Johan Bråthen var yrkesfisker til han var rundt 60 år, men han likte å være på fjorden og fisket til privat bruk helt til han var 80 år gammel. Som enkemann bodde Johan Bråthen de siste åra av sitt liv hos datteren Hjørdis Hoddevik ved Åsaveien.

Fortalt av sønneatter Ingrid Fuglerud, august 2003.

*Bolighuset i Bråtan med den fine verandaen i sveitserstil.
Johan Bråthen sitter foran en blomstrende skjersminbusk til høyre for bolighuset.
Private bilder fra 1940-åra. Ukjent fotograf.*

Mai

2004

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
18						1	2
19	3	4	5	6	7	8	9
20	10	11	12	13	14	15	16
21	17	18	19	20	21	22	23
22	24	25	26	27	28	29	30
23	31						

1. mai: Off. høytidsdag 17. mai: Grunnlovsdag 20 mai: Kristi himmelfartsdag 30. mai: 1. pinsedag 31. mai: 2. pinsedag

HARALD HURUM FISKET ÅRET RUNDT

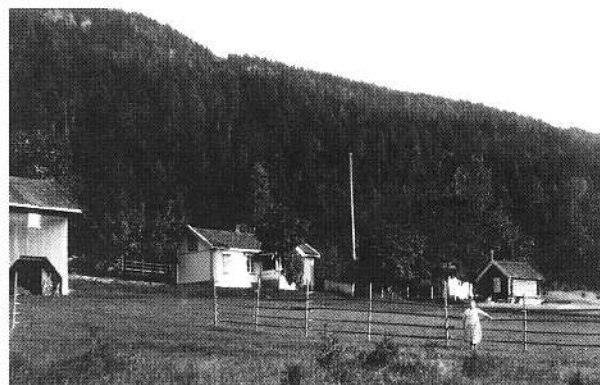
Harald J. Hurum (1890-1963) bodde på småbruket Hagabråtan, og livnærte seg og familien ved hjelp av flere yrker. Krepsing var viktigste bi-inntekt, og sønnen Egil kan huske at faren fikk 10 øre krepsen. Mye av krepsen ble sendt til Sverige der festglade svensker ventet på delikatessene fra Steinsfjorden.

De dreiv med fiske omtrent året rundt bortsett fra den kaldeste vintertida. Fiskerne sto gjerne på æsinga (båtripa) og dro opp eller satte garn, og hadde god kontroll både på båt og fiskeutstyr. Det var ikke vanlig at fiskerne kunne svømme, men lang erfaring på fjorden var sikring god nok, mente de.

Om vinteren fiska de sik på isen, og særlig utafor Storøya var det mye fin sik å få. Det hendte at bare Steinsfjorden var islagt. Da tok de robåten på spark så langt isen var farbar, oftest til Sundøya, og først der satte de båten på vannet. Gjeddva var den simpleste matfisken. Den ble ofte brukt til dyrefôr. Men fiskekaker av gjedde, abbor og litt flesk kunne være ganske godt.

Harald dreiv også med hellebryting, for det var flere små hellebrudd rundt Hagabråtan. Harald var rask til å se om en fjellskalk i en skråning kunne egne seg for brudd av heller. Om vinteren var det gjerne tømmerhogst. Under krigen hadde Harald sølvrevfarm, og litt inntekt ble det også av ekorn. Det var ei tid moderne å kante krager og ermer med ekornskinn.

Fortalt av sønnen Egil Hurum, august 2003.

Harald Hurum og kona, Lina Lovise f. Elviken (1894-1975) med buhunden Leidi på trappa i Hagabråtan. Privat bilde fra 1950-åra.

Småbruket Hagabråtan med det over 200 år gamle bolighuset i midten, låve til venstre og stabbur til høyre. I tunet står hesjer brukt til høytørring. Hesja består av hesjestaur (loddrette stolper) og rajer (vannrette stenger) laget av Harald Hurum. Alt ble laget av gran, og rajene skulle være tynne og så lange som mulig. I 1953 kom bilveien som nå går i forgrunnen av bildet.

Privat bilde fra 1940-åra.

Juni

2004

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
23		1	2	3	4	5	6
24	7	8	9	10	11	12	13
25	14	15	16	17	18	19	20
26	21	22	23	24	25	26	27
27	28	29	30				

21 juni: Sommersolverv

HANS LOHRVIKEN – FISKER OG SNEKKER

Hans Thorleif Lohrviken (1908-1979) vokste opp på et småbruk som ligger vakkert til på øst-sida av Steinsfjorden, og der jordene og innmarka strekker seg nedover mot fjorden. Fra Hans var liten måtte han hjelpe til i mye slags arbeid på gården, og fordi fiskeing var en viktig tilleggsnæring for de fleste som bodde langs fjorden, var det selvsagt at Hans skulle være med faren Johan for å skaffe mat til familien. Slik lærte Hans tidlig alle «fiskekunstens» regler.

Som voksen livnærte Hans seg som snekker, og sammen med Nils og Herman Sundøen bygget han hus og laftet hytter. Men fiskeing var alltid en viktig ekstrainntekt, og ikke minst ga krepsinga hver høst en bra fortjeneste – særlig etter den tidens målestokk. Sammen med gran-nen Harald Hurum fisket Hans mye, særlig sik som var god mat både sommer og vinter. Var de så heldige å få ørret på kroken eller i garnet, var det storveies. Hans og Harald var blant de første som hadde motorbåt i Steinsfjorden.

I tillegg til å være fisker og snekker, likte Hans å gå på jakt, både elgjakt og småviltjakt.

I sin ungdom var Hans ganske flink til å spille trekkspill, og han underholdt ofte på ungdomstilstelninger. I krigsårene 1944-45 deltok Hans i hjemmestyrkene og var en av «gutta på skauen». I perioden 1963-1975 var Hans ansatt som snekker ved Sivilforsvarsanlegget i Åsa.

Fortalt av datter Gerd Lohrviken, juli 2003.

Hans Lohrviken med pipe og hatt i robåten med innenbords motor. Bildet er tatt i Steinsfjorden tidlig i 1930-åra.
Foto: Astrid Lohrviken.

Juli

2004

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
27				1	2	3	4
28	5	6	7	8	9	10	11
29	12	13	14	15	16	17	18
30	19	20	21	22	23	24	25
31	26	27	28	29	30	31	

ODD BRODAHL - KREPSEFISKER I 50 ÅR

Odd Brodahl (1918-) begynte å fiske kreps tidlig på 1950-tallet, og i dag, i en alder av 85 år, ser han fortsatt fram til høstens krepsefiske som starter 6. august. Nå varer krepsefisket i 10 dager. I eldre tid var det som oftest bra med kreps til i begynnelsen av september.

Den beste krepseåta er brasen. En 2 kilos fisk gir 60-80 åter. For 50 år siden var det mye brasen i fjorden, men den var liten, i gjennomsnitt bare rundt 3/4 kg.

Brasen blir helst fiska om våren når heggen blomstrer. Da går brasen inn i grunne viker for å gyte, og særlig er det mye brasen i Steinsvika. I 1950-åra var det fryseri på Benterud, og senere hos Sverre Hodt på Røyse. Her leigde krepsefiskerne plass til brasen som skulle være krepseåte om høsten. Det var viktig at åta var «gloande fersk». Nå har hjemmefryseren overtatt.

I gammel tid var brasen matfisk, og Odd Brodahl kan huske fra sin barndom en mann med hest og kjerre som kjørte rundt og solgte brasen om våren.

Olav Holt fra Magnor drev stort – han var den siste som kjøpte kreps fra Steinsfjorden og solgte videre til Sverige. Først i 1960-åra begynte nordmenn å skjønne seg på kreps som festmat. Krepsefisket i Steinsfjorden er ikke hva det var, og den som prøver seg i dag, kan fort bli skuffet, avslutter Odd Brodahl.

Fortalt av Odd Brodahl, juni 2003.

Odd Brodahl sorterer kreps på brygga ved Strandbråten i Steinsfjorden. Det kunne ta lenger tid å sortere enn å fiske krepsen. Over halvparten av krepsen kunne være under minstemålet på 9,5 cm. Kaffekanna til høyre var god å ha i nærheten. Foto: Olav Brodahl, ca. 1955.

Kare Kornbråten 1962 eller-63.

August

2004

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
31							1
32	2	3	4	5	6	7	8
33	9	10	11	12	13	14	15
34	16	17	18	19	20	21	22
35	23	24	25	26	27	28	29
36	30	31					

ARNE TJERNSLI – FISKER I 50 ÅR

Arne Tjernsli (f. 1932) lærte å fiske av «gamlekara», og særlig av Paul Stenseter som alltid tok seg tid til å prate med de yngre fiskerne. Det bør være 20-30 meter i avstand mellom hver krepseteine, og teinene kan stå 2-3 netter på samme sted før de flyttes videre. Tjernsli kan huske at han på det meste hadde rundt 600 teiner, som alle var hjemmelaga, enten av han selv eller andre. Hver teine må merkes med nummer og eierens «krepsemerke» som i eldre tid var ei doble. Nå har isoporbiter erstattet doblene.

Arne Tjernsli forteller at krepsen er kjønnsmoden etter 6-7 år. Om våren legger hunkrepsen rogn som setter seg fast i en slags børste under krepsehalen, og der klekkes eggene ut. Det kan være 30-40 unger som bor i den sukkerbit-store børsten. Hunkrepsen bærer ungene med seg til de i august må klare seg selv. Tjernsli har sett beitende hunkreps med unger. Etter beitinga gikk krepsemora rundt og samlet ungene sine under halen igjen. Kommer en hunkreps med unger i teina, bør den absolutt settes ut igjen for å sikre tilveksten. Krepsen går mye på sjøbunnen, men er også en god svømmer.

Arne Tjernsli fisker også en del abbor og gjedde i tillegg til brasen som er den beste krepseåta. I juni 2003 fikk Tjernsli den største brasen som kanskje noen gang er fisket i Tyrifjorden. Til vanlig veier en brasen rundt 2,5 kg, men i garnet til Tjernsli satt en brasen på hele 7 kg. Gjedde og abbor leverer han til Villfisker i Ådalen. Det kan bli ca. 1500 kg i året. Fortalt av Arne Tjernsli, 2003.

Arne Tjernsli på vei med motorbåt for å sette krepseteiner i Steinsfjorden. I båten er det rundt 150 teiner.
Foto: Ringerikes Blad 8. august 1988.

September

2004

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
36			1	2	3	4	5
37	6	7	8	9	10	11	12
38	13	14	15	16	17	18	19
39	20	21	22	23	24	25	26
40	27	28	29	30			

22. september: Høstjevdøgn

STEINSFJORDEN FISKEFORENING

Steinsfjorden Fiskeforening ble stiftet 21. oktober 1932 med det formål å forvalte fiskeressursene i fjorden på best mulig måte. I dag har foreningen ca. 200 medlemmer, knapt 20 av disse er kvinner. Kjell Sundøen er foreningens formann. Det har han vært i en rekke år, til sammen over 10 år i ulike perioder.

Fiskeforeningen har to store årlige oppgaver. De arrangerer gjeddefestival i mai/juni, og de har av Fylkesmannen fått ansvar for organisering av krepsefisket i Steinsfjorden. Foreningen har også fiskeoppsynet i Steinsfjorden og store deler av Tyrifjorden, blant annet utfører de desinfisering av båter og fiskeutstyr for å hindre spredning av krepspest. Det blir mange timer for fiskeoppsynet på fjorden for å kontrollere at alt går rett og riktig for seg. Det skjer hvert år at noen prøver å omgå reglene, særlig under krepsinga.

GJEDDEFESTIVAL

Steinsfjorden Fiskeforening arrangerer hvert år en av de største gjeddefestivaler i landet. På festivalene deltar over 200 fiskere fra hele Østlandet, også noen fra Sverige og Tyskland. Fiskerne bruker stang eller dorgefiske, dvs. at de fisker fra båt med flere stenger samtidig. Fisket foregår i to dager kl. 10-15. Under festivalen fiskes det rundt 2000 kg, dvs. ca. 1000 gjedder. Rekorden er 2560 kg i 2001. Det aller meste blir tatt i Steinsfjorden, men også noe i Holsfjorden. Gjeddene som fiskes blir gitt til fiskeforeningen som selger de videre for 11 kroner pr. kilo.

Gjedda har tradisjonelt hatt liten status og ble regnet som en noe simpel matfisk, men nå fiskes det kanskje bortimot 6000 kg gjedde i året. Før brukte de flytende gjeddereiv med opp til 25 kroker med levende abbor som åte. Nå er det forbudt med levende åte.

På festivalen selges det gjeddekaker med det fine navnet gjeddeburger. Nesten 1500 gjeddeburgere ble solgt på festivalen i 2002.

GJEDDEBURGERE

2 kg malt fisk - 3 ss salt - 4 ss potetmel - 1/2 ts muskat - 3 egg - 2-3 ss løk.
Alt røres sammen og spes med ca. 1 liter melk.

Gjeddefestivalen ~~august~~ 2002. Startskuddet har gått og over 200 fiskere er på vei i båter for å sikre seg en god fiskeplass i Steinsfjorden. Foto: Steinsfjorden Fiskeforening.

x mai

Oktober

2004

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
40					1	2	3
41	4	5	6	7	8	9	10
42	11	12	13	14	15	16	17
43	18	19	20	21	22	23	24
44	25	26	27	28	29	30	31

ABBORFISKE

Det er mye abbor og gjedde i Steinsfjorden, trolig takket være vasspesten som gir gode gyteforhold. Det har vært fiska mye abbor både til eget bruk og for salg. I gytetida om våren fiska de helst med abborteiner, seinere på sommeren også med abborreiv (fiskeline) der de brukte kime (liten fisk) som åte. Reiva ble oppbevart i ei spesiallaga kasse med netting i bunn så vannet rant ut, og med ei list til å henge krokene på.

Terje Steinsæther forteller om onkelen Paul at han begynte å fiske tidlig om morgenen. De var gjerne to som fisket sammen, og mellom klokka 3 og 4 om natta tok de opp fisken i reiva. Fisken ble lagt i kasser, og så gikk de i land på Slettøya eller i Paddevika og sendte den ferske fisken med bussen til Hønefoss. Mens den ene venta på bussen, satt gjerne den andre på stranda og kokte kaffe. Etterpå var det ut igjen å dra kime og sette ut igjen reiva så de kunne hente ny fisk neste morgen. Reiva sto ute så lenge fiskesesongen varte. I gytetida kunne de også sette ut en vasa som var kvist og kvast, kanskje et gammelt juletre, der abboren kunne gyte inniblant.

Før bussens tid rodde fiskerne over fjorden, inn Steinsevja og helt bort til riksveien. Så gikk de til Hønefoss med fiskekørja på ryggen. Det gjorde bestefar, forteller Terje Steinsæther.

Abborteine laget av Hans Lohrviken. Oppå teina ligger dobbla, en liten trekloss som skal vise hvor teina står i vannet og hvem eieren er. Nå brukes dobler av isopor. Ved inngangen til abborteina ble det satt granbar der abboren gikk inn for å gyte. Granbaret skulle alltid peke mot sør, uvisst av hvilken grunn, forteller Terje Steinsæther. Under gytinga kunne så abboren forville seg inn i teina. Foto: Bjørn Geirr Harsson, 2003.

November

2004

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
45	1	2	3	4	5	6	7
46	8	9	10	11	12	13	14
47	15	16	17	18	19	20	21
48	22	23	24	25	26	27	28
49	29	30					

ISFISKE

Isfiske etter abbor og sik har vært en viktig del av fisket i Steinsfjorden. Det ble fisket med garn under isen eller med pilk. Å sette garn under isen krever en spesiell teknikk. Ei 4-5 meter lang granstang med hull i enden der garnsnora festes, skyves under isen fra ett hull til et annet. Ved hjelp av snora trekkes så garnet på plass under isen. Granstanga måtte være nyhogd hvert år, for den skulle være rå og tung. Paul Stenseter fiska med ca. 10 garn. Annenhverdag henta Paul fisk i garna. Det krevde også en spesiell teknikk. Garna ble dratt opp slik at de lett kunne settes ut igjen.

Fiskerne bruker hjemmelaga ringerikspilker eller kjøpepilker. Terje Steinsæther forteller hvordan han lager en ringerikspilk med 4 kroker:

Først lager du ei form av tre som deles i 4 deler, så skjærer du små hull der krokene festes og blyet skal tømmes inn. Med hyssing bindes dette godt sammen. For å tette igjen sprekker i treforma tygger du ei brødslike til graut og smører det inn i alle sprekkenes.

Blyet varmes så i ei lita ause og tømmes oppi treforma gjennom et hol.

I mars 2003 arrangerte Ringerike Sportsfiskere norgesmesterskap i isfiske på Steinsfjorden med ca. 350 deltakere. I konkurransen er det bare abbor som teller, og vinnerne får rundt 10

kg fisk på de tre timene konkurransen varer. Ved isfisket brukes i dag små kroker som kalles pimpel, lokkeskje eller mormyshka. På krokene festes levende larver, enten mygglarve av fjærmygg eller maggot, larver fra spyfluer. Mygglarvene kjøpes fra Finland og Sverige, mens spyflularvene er lettere å produsere så de er norske.

Paul Stenseter trekker opp garnet som har stått to døgn under isen. Siken smettes ut av garnmaskene etter hvert, og det er viktig at garnet ikke floker seg, for etterpå skal det trekkes under isen igjen.

Foto: Åsmund Eknæs, Norsk Skogbruksmuseum, ca. 1974.

Desember

2004

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
49			1	2	3	4	5
50	6	7	8	9	10	11	12
51	13	14	15	16	17	18	19
52	20	21	22	23	24	25	26
53	27	28	29	30	31		

21. desember: Vintersolverv 25. desember: 1. juledag 26. desember: 2. juledag

HOLE HISTORIELAG HAR TIDLIGERE GITT UT FØLGENDE KALENDRE:

- 1997: Gamle setre på Krokskogen
- 1998: Funn fra fortiden
- 1999: Gamle skoler og skoleklasser i Hole
- 2000: Hole gjennom 1000 år
- 2001: Kvinneliv i Hole
- 2002: Menn og yrker i eldre tid
- 2003: Båttrafikk på Tyrifjorden

Ansvarlig for tekst og valg av bilder: Margit Harsson
Ansvarlig for kalenderiet: Hans Viktil
Ansvarlig for scanning av bilder: Bjørn Geirr Harsson

Trykk: Havel Trykkeri AS